

*Сербін Я.В.,
аспірант кафедри теорії
та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки
та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: serbinyv@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6668-5081>*

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ НА БІЗНЕС

Проблема корупції є однією з найбільш актуальних у сучасному світі. Вона ставить під загрозу розвиток демократії, правопорядку та економічного процвітання у багатьох країнах в тому числі й Україні.

Плекан В. вважає, що правоохоронні органи повинні займати ключове місце у питаннях боротьби з корупцією і, по суті, забезпечити імунітет держави від злочинності. Очевидно, що корумповані правоохоронні органи не в змозі ефективно протидіяти тим явищам і процесам, які реально загрожують безпеці особистості, суспільства і держави [1, с. 231].

У рамках досліджень, проведених Європейською бізнес-асоціацією спільно з інвестиційною компанією Dragon Capital впродовж 2016-2020 рр., іноземні інвестори серед перешкод для іноземних інвестицій в Україну виокремили недовіру до судової системи та широко розповсюджену корупцію. Своєю чергою, для подолання цих явищ першочерговими кроками для української влади іноземні інвестори зазначають необхідність перезапуску правоохоронних органів, ефективні антикорупційні заходи (у тому числі засудження топ-чиновників за корупцію).

Так, експертка Комісії ЄС з питань корупції Ф. Речанатіні у своєму дослідженні, присвяченому питанню корумпованості в органах публічної влади, зазначає, що рівень корупції зростає в тих органах публічної влади, котрі володіють монополією на надання послуг і здебільшого взаємодіють із бізнесом та громадянами. Ці чинники спричиняють виняткову корумпованість, зокрема працівників поліції. Відповідно, корупція у правоохоронних органах у цілому є наслідком безальтернативного (монопольного, неконкурентного) надання населенню специфічного виду соціальних послуг. Виходячи із законів конкуренції, обмеження конкуренції викликає зростання корупції [1, с. 232].

За роки незалежності України було реформовано та створено ряд правоохоронних органів, які здійснюють досудові розслідування економічних злочинів. Іноді «під прицілом» правоохоронців стають успішні підприємці,

розслідування щодо яких здійснюється з метою створення механізмів тиску на них через загрозу кримінальної відповідальності та вимагання неправомірної вигоди або втручання в бізнес-процеси.

Стаття 216 КПК України визначає до підслідності яких органів досудового розслідування відносяться економічні кримінальні правопорушення [2].

Однак досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері економіки здійснюють слідчі органів Національної поліції України, СБУ, ДБР, БЕБ.

Крім того, правоохоронні органи можуть діяти під впливом інтересів або на користь інших осіб, які бажають конкурентів або відсторонення від певних бізнес-проектів. Таким чином, правоохоронні органи використовуються цими особами як інструмент для переслідування конкурентів.

На практиці правоохоронці без повідомлення посадовим особам підприємства про підозру можуть застосовувати наступні форми тиску на бізнес:

- проводити обшуки, вилучати техніку та оригінали документів, що тимчасово зупиняє або блокує роботу підприємства;
- без обґрунтованих підстав визнавати майнові активи підприємства речовими доказами у кримінальному провадженні;
- ініціювати накладення арешту на майно, вартість якого значно перевищує розмір заявлених завданих збитків, з метою нібито збереження речових доказів та подальшої конфіскації, в тому числі і з заборорою їх використання;
- накладати арешт на грошові кошти, які знаходяться на банківських рахунках підприємства, що блокує здійснення будь-яких вихідних банківських операцій і підприємство не може здійснювати господарську діяльність.

У цьому контексті важливо, щоб правоохоронні органи та суди діяли на підставі закону, забезпечували права всіх сторін та, щоб бізнесмени мали можливість захищати свої права й інтереси шляхом справедливого та прозорого судочинства.

Так, безпідставне переслідування бізнесу та його посадових осіб створює несприятливий вплив інвестиційного клімату на інвестиційну привабливість України, оскільки, як було зазначено вище, правоохоронна система не може гарантувати їх захист і збереження, а не навпаки, створює перешкоди у здійсненні господарської діяльності.

Важливу роль у запобіганні корупції та недопущенні корупційних випадків у правоохоронних органах є висвітлення фактів корупції в інформаційному просторі та публічне обговорення випадків корупції та тиску на бізнес зі сторони силових структур, створення умов для блокування або зупинення господарської діяльності. Для цього правники проводять спільні заходи з представниками правоохоронних органів, обговорюють незаконні дії правоохоронців та наслідки таких дій для бізнесу.

Аналогічного висновку приходить Коваленко Ю.А., та вказує, що в умовах

становлення в Україні інформаційного суспільства, як основи його сталого розвитку, інформація стає вирішальним «інструментом» протидії корупції – феномену, деструктивний вплив якого практично на усі сфери життєдіяльності суспільства є більш, аніж очевидним [3, с. 244].

Зі свого боку, бізнес об'єднується в асоціації для протидії незаконним діям з боку правоохоронних органів та пропонує механізми запобігання корупційним складовим та зменшенню тиску на бізнес.

Список використаних джерел:

1. Плекан В. «Особливості та причини виникнення корупції в правоохоронних органах України». Підприємництво, господарство і право. 2021. № 4 С. 231-238. URL: http://www.pgj-journal.kiev.ua/archive/2021/4/4_2021.pdf#page=231 (дата звернення: 24.09.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
3. Коваленко Ю.О. «Сутність, мета та завдання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України». Соціальне право. 2018. №1. С. 238-245.

